

cům stran doručeno již 7. listopadu 1927, tedy tři měsíce před tím a uváží-li se, že — jak ze spisů vidno — jest stěžovatelka sestrou vypovězené strany, se kterou společně bydlí, takže nelze se nadíti, že by nebyla o soudním svolení k výpovědi včas zvěděla, nelze se ubrániti podezření, že odklad byl navržen jen anebo hlavně k tomu cíli, by bylo exekuční řízení a tím uspokojení vymáhající strany zdrženo (§ 162 druhý odstavec jedn. ř.). Dlužno tudíž považovati ohrožené zájmy vymáhající strany v tomto případě za převážně silnější, pročez nutno schváliti odepření odkladu rekursním soudem, třebaže tento učinil tak z jiných důvodů.

Čís. 8072.

Vyhrazena-li posledním pořízením jednomu ze spoluvlastníků pozůstalostního statku správa společného statku bez bližšího určení rozsahu správních oprávnění, rozumí se tím řádná správa (§§ 837 a 1029 obč. zák.).

(Rozh. ze dne 23. května 1928, Rv II 488/27.)

Zůstavitel Eduard W. zanechal svým třem dětem Rudolfu, Karlu a Marii spoluvlastnictví velkostatku a nařídil v závěti doslova: »Dokud jest můj syn Karel W. spoludržitelem těchto nemovitostí, přísluší mu výlučné právo správy společné držby.« Žalobou o niž tu jde, domáhal se Rudolf W. na Karlu W-ovi, by bylo uznáno právem: 1. že ustanovením závěti Eduarda W-a nebyla nikterak oprávnění žalovaného ke správě stanovena jako neomezená a že žalovaný při důležitých změnách, které k zachování nebo k lepšímu užívání kmenové věci jsou navrhována, jest vázán usnesením většiny vlastníků, přehlasovaný však žádati může jistotu za příští škodu, 2. že oním ustanovením poslední vůle oprávnění žalovaného ke správě nikterak nebyla jako neobmezená stanovena a že žalovaný při správě panství ve všech věcech, týkajících se řádné správy a užívání hlavní věci, jest vázán většinou hlasů spoluvlastníků tím způsobem, že jest povinen provést usnesení většiny spoluvlastníků, které mu v jednotlivém případě před provedením dotyčného správního úkonu bylo závčas oznámeno. Procesní soud první stolice žalobnímu žádání ad 1. vyhověl, žalobu ad 2. zamítl. Odvolací soud nevyhověl odvolání ani té ani oné strany.

N e j v y š š í s o u d k dovolání obou stran napadený rozsudek potvrdil.

D ů v o d y:

Žalobce uplatňuje dovolací důvody § 503 čís. 2 a 4 c. ř. s., žalovaný dovolací důvody § 503 čís. 3 a 4 c. ř. s., leč i ta i ona strana neprávem.

Sporným jest výklad ustanovení závěti, jímž byl žalovaný určen za správce společného statku a jež zní: »Dokud jest můj syn Karel W.

spoludržitelem těchto realit, přísluší mu výlučné právo správy společné držby.« Žalobce tvrdí, že rozhodným jest toliko doslov tohoto ustanovení a že jím byl žalovaný toliko zřízen za jediného správce, ale že jím nikterak nebyl určen rozsah správních oprávnění. Domáhá se tedy určení, že tato oprávnění žalovaného nejsou neobmezena, nýbrž že žalovaný jest vázán usnesením většiny spoluvlastníků ve všech věcech, týkajících se jak řádné správy, tak důležitých změn, které jsou navrhovány pro zachování nebo pro lepší užívání hlavní věci. Žalovaný naproti tomu tvrdí, že mu bylo posledním pořízením vyhrazeno právo spravovati společný statek beze všeho obmezení, vyjímajíc prodeje nemovitostí nebo jejich dílů. Nižší soudy vyhověly žalobě jen, pokud jde o důležité změny, ale zamítly ji pokud jde o úkony řádné správy. Z tohoto stručného vyličení děje jest vidno, že jde o žalobu určovací podle § 228 c. ř. s., která se přimyká k doslovu předpisu §§ 833 a 834 obč. zák., ale v tom směru se nižší soudy nezabývaly otázkou žalobcova právního zájmu na bezodkladném určení právního poměru, ač tento právní zájem jest předpokladem žaloby a musí býti zkoumán z moci úřadu. Tento předpoklad jest však splněn, neboť mezi stranami jest sporným rozsah oprávnění správce společného velkostatku, který zavdává podnět k rozporům při četných, stále se vyskytujících úkonech správních a jest tedy třeba, by tento právní poměr mezi stranami byl co nejdříve soudním rozhodnutím najisto postaven. Ve věci samé jest vhodno obírat se předem dovolacím důvodem nesprávného právního posouzení věci, jež obě strany uplatňují. S odvolacím soudem nelze souhlasiti potud, pokud řeší spor také na podkladě předpisů §§ 833 a 834 obč. zák., neboť tato ustanovení týkají se obapolného poměru spoluvlastníků při držbě a správě společné věci, kdežto v tomto sporu jde o poměr jednoho spoluvlastníka ke společnému správci — třebaže jest tento zároveň také spoluvlastníkem a třebaže jest žalobní prosba upravena podle doslovu §§ 833 a 834 obč. zák. — a o rozsah správních oprávnění. Spor musí býti tedy řešen na podkladě předpisů o společném správci a o smlouvě zmocňovací (§ 837 a § 1002 a d. obč. zák.). Nesporno jest, že žalovaný byl ustanoven v závěti za správce nemovitostí, které otec jemu a ještě dvěma jeho sourozencům zanechal. Tímto ustanovením jsou ostatní dědicové vyloučeni z osobní spolusprávy (§ 833 obč. zák.) a jsou vázáni co do osoby správce a odpadá tudíž právo ostatních společníků, by si sami společného správce většinou hlasů určili (§ 836 obč. zák.). Podle § 837 obč. zák. jest pokládati správce společného statku za zmocněnce. Platí o něm tedy, pokud zůstavitel sám rozsah jeho oprávnění neurčil, předpisy o smlouvě zmocňovací jak co do práv, tak co do povinností. Již z toho jest zřejmo, že není v právu žalobce, tvrdě, že společný správce jest povinen dbáti rozhodnutí většiny i pokud jde o věci řádné správy. Žalobce směřuje v té příčině práva a povinnosti spoluvlastníků navzájem podle § 833 obč. zák. s právy a povinnostmi správce jako zmocněnce vůči podílníkům. Pokud jde o řádnou správu, nelze vyhověti žalobnímu návrhu již podle vlastních tvrzení žalobcových. Žalobce tvrdí, že rozsah oprávnění správce není v závěti určen. Je-li tomu

tak, platí předpisy zákona. Zákon ustanovuje v § 1029 obč. zák., že kdo jinému svěřil správu, o tom se předpokládá, že mu vyhradil také moc, by vykonal vše, co správa sama vyžaduje a co jest s ní obyčejně spojeno. Při tom odkazuje § 1029 obč. zák. k § 1009 obč. zák., který v podstatě ustanovuje totéž, totiž, že jest zmocněnec oprávněn použití všech prostředků, které nutně vyžaduje povaha věci nebo které se nersrovnávají s projevem úmyslem zmocnitelovým. Kdyby z oprávnění správce byly vyloučeny i obyčejné správní úkony, co by pak ze správy vůbec zbylo? Jeho oprávnění obsahují vše, co náleží k řádné správě společné věci. Tím jest vyřízeno dovolání žalobcovo, neboť všechny ostatní vývody jeho dovolacího spisu jsou bezvýznamné. Jen tolik se podotýká, že dovolání již samo neudrží právní důvod uznání nebo vzdání se žalovaného a že výtku neúplnosti odvolacího řízení pro opomenutí výsledku svědkyně Marie W-ové již proto jest bezdůvodná, že nebyla činěna v odvolání. Avšak ani dovolání žalovaného není oprávněno. Žalovaný musil by dokázati, že mu zůstavitel vyhradil právo správy beze všeho obmezení. Žalovaný se v té příčině odvolává jednak na doslov závěti, jednak na vůli zůstavitele. Doslov závěti však pro něho nemluví, neboť ze slov »přísluší mu výhradně právo správy« lze jen vyvozovati to, co vyvodily nižší soudy, že žalobce měl býti výlučným a samojediným správcem. Nelze tedy tuto větu vykládati tak, jakoby zněla »přísluší mu právo výhradně správy«. Na tom nic nemění dodatek o tom, že ke zřízení je třeba svolení všech spoluvlastníků, neboť tento dodatek týká se již spoluvlastníků a ne správy a týká se již nakládání s podstatou věci. Pokud pak jde o vůli zůstavitele, byla tato zajisté právem nižšími soudy zkoumána, neboť pravá vůle zůstavitele musí býti pokud možno splněna (§§ 816 a 817 obč. zák., také §§ 582, 655 a 683 obč. zák.). Nesprávným jest tedy názor žalobcův, že při posledním pořízení jest přípustným jen slovní výklad. Smysl nejasného ustanovení musí býti osvětlen právě výkladem a k tomu je třeba zkoumati nejen slova, nýbrž také vůli zůstavitelovu. V tom směru zjistil první soud podle výpovědi svědka Karla Sch-a, jakým způsobem přišlo sporné ustanovení k místu, a zjistil zejména také, že zůstavitel mínil, že jeho syn Karel má býti oprávněn »auf den Liegenschaften frei schalten und walten zu können«. Odvolací soud na tomto zjištění nic neměnil a žalovaný vykládá si právě zmíněná slova zůstavitelova tak, že mu měla býti vyhrazena neobmezená správa. Leč neprávem. Nesmí býti zapomenuto, že podle zjištění nižších soudů neschválil zůstavitel dříve navržené znění závěti, že synu Karlovi zůstává vyhrazeno vrchní vedení (die Oberleitung gewahrt), že si tedy nepřál, by i ostatní děti spoluspravovaly nemovitosti, a aby syn Karel měl jen vrchní vedení; že však schválil nynější doslov, podle něhož přísluší žalovanému výlučně právo správy, že tím tedy bylo vyhověno jeho vůli, aby žalovaný byl samojediným správcem, protože hospodářství rozumí, ale jen správcem, protože ona slova (frei schalten und walten) nedošla výrazu v závěti. Úkony v § 834 obč. zák. uvedené nejsou již zahrnuty v pojmu správy a musily by býti jasně správci vyhrazeny. Že si i sám žalovaný

takto vykládal ustanovení závěti, jde nejlépe na jevo z jeho dopisu ze dne 10. února 1922, ve kterém píše žalobci mezi jiným: »Uznávám úplně, že ve všech zásadních a podstatných věcech každý má přijíti k slovu a většina má rozhodovati, pokud se to netýká mně příslušejícího práva ke správě.« Rovněž bezvýznamný jest poukaz žalovaného na praktické obtíže při rozeznávání, co zapadá do rámce řádné správy a co již z tohoto rámce vybočuje, neboť to jest otázkou jednotlivých případů a takovým sporům nelze se vyvarovati ani nejzevrubnějšími ustanoveními zákona nebo smlouvy, zejména mezi spoluvlastníky, kteří se dostali do sporů. Totéž platí také o pojmu záležitosti řádné a mimořádné správy společné věci (srv. k tomu Swoboda, Fragen aus dem Miteigentumsrecht z roku 1927 str. 10—11).

Čís. 8073.

Společenstva výrobní a hospodářská (zákon ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák.).

Není přípustným ustanovení stanov družstva, že družstvo může vyvinouti činnost podle potřeby a nutnosti i s nečleny.

Shledá-li rejstříkový soud závady ve stanovách (družstva) a nepodaří-li se mu je odkliditi nařízenou změnou neb opravou stanov, nezbyvá, než by odepřel zápis celých stanov.

(Rozh. ze dne 24. května 1928, R I 366/28.)

Rolnické skladištní družstvo navrhlo k zápisu do rejstříku změnu stanov. Rejstříkový soud odepřel zapsati změnu stanov uvedenou v § 2 e), že činnost podle b), c) a d) může družstvo vyvinovati podle potřeby a nutnosti i s nečleny. Důvody: Rejstříkový soud neshledává důvodu, by se odchýlil od dosavadní praxe schvalované důsledně nejvyšším soudem. (Srov. rozh. nejv. soudu ve Vídni ze dne 14. prosince 1915, č. j. R I 619/15 sb. nálezu čís. 253 uveřejněné v Úřed. sbírce rak. pod čís. 1681 a rozh. čís. 1756, 4273, 4984, 6387 sb. n. s.). Jest sice správné, jak uvádí stěžující si družstvo, že se v zákoně o přímých daních ze dne 15. června 1927, čís. 76 sb. z. a n. rozlišují výdělková a hospodářská společenstva, pokud neobmezují obchodní činnost na své členy podle § 75, a že jsou určeny zvláštní sazby pro společenstva ta, a sice pro prvá, pokud jejich obchodování se pohybuje v zákonných a stanovami určených mezích (§ 83 zák.). Lze také z tohoto posléz uvedeného zákonného předpisu souditi, že družstva, která při svém obchodování vybočují z mezí zákonných a stanovami určených, musí platiti zvláštní výdělkovou daň v plné sazbě. Ale z předpisů těch nelze usuzovati, že dosud jednomyslně uznávaná povaha družstev jakožto svépomocných sdružení zásadně obmezených na členy byla změněna. Vždyť již zákon o přímých daních osobních ze dne 25. října 1896